

„A teremtés képességére nem lehet tanítani senkit. De az igenis lehetséges és szükséges, hogy a jövőd tanárokat úgy tanítsuk, hogy munkájukban az önálló alkotó, inventív jelleg jelen legyen a mérvadó. [...] A kreativitásnak a hallgató létezési módjává kell válnia.” Nem feltétlenül csak a szakmai ismeretek elsajátítása vezet sikerre az alkotó jellegű gondolkodás alakításában. *Platón, Arisztotelész, Konfúcius, Hegel* filozófiáján kell iskolázni a leendő zenetanárok gondolkodását, hogy aktivitásukhoz a helyes stratégiát és taktikát kialakítsák, s hogy munkájuk ne sodródjék a véletlenek esetlegességébe. Az általános ismereteknek a tudományos és művészi eszmékkel való felvértezetté mellett tartalmazniuk kell az azokhoz kapcsolódó zenepedagógiai, zenepszichológiai, szociológiai, fiziológiai ismereteket, melyeket a filozófiai általánosítás képessége rendez egységbe. *Aszaffjev, Medusevszkij*, a híres zongorapedagógus: *Neuhaus, Szvjatoszlav Richter* tanára mind kiváló tudósok és művészek voltak egyazon személyben. Tőlük nem kellett számon kérni a fentebbi követelményeket, ellenkezőleg, ők szolgálták mintául ahhoz, hogy a fentebbiek szerint

fogalmazódjanak meg az ideális zene-tanárral szemben támasztott igények.

Vajon a közepes tehetségű tanárjelölt is eléggé kreatív? Vajon a fél-szürke egyéniség is képes helyi tantervet szerkeszteni Moszkvában? Vajon nem morognak a zenei képzést folytató tanárok, hogy a sok „fölösleges” elmélet elveszi az időt a zenei gyakorlástól? Hol végződik Moszkvában a realitás és hol kezdődik az illúzió? Hogy Budapesten hol vannak ezek a határok, nem tudjuk pontosan, de annyi bizonyos, hogy a két főváros közötti összehasonlításban ezek nálunk most máshol helyezkednek el. Hogy merre, annak megítélésére csak egy elemző tanulmány vállalkozhatna, ha lehet, a nem túl távoli jövőben. A minőségi képzés nem kezdődhet elég korán nálunk sem!...

Music Education in the General School and the Preparation of Music Teachers in Russia, 1996. The Moscow State Pedagogical University, 115 pages

L. Nagy Katalin

A kép szövege

Kortárs képzőművészeti szöveggyűjtemény

A kötet alcímét fából vaskarikának vélheti, aki a képzőművészetet nem közép- vagy felsőfokon tanulja, tanítja vagy éppen műveli. Aki azonban e „szakma” valamely szerzetéhez tartozik – annak ajánlják Lengyel András és Tolvały Ernő szerkesztők a válogatást –, annak világos a dolog.

A modern – avantgárd és neoavantgárd – művekben filozófiák és teológiák sűrűsödnek. Efféle szellemi teljesítményekhez pedig midig is írtak kommentárokat, amióta csak írásbeliség létezik. A szent könyvek köteteit, fejezeteit, sorait számokkal is ellátták, hogy így a kommentárok és az értelmező passzusok összeilleszthetők legyenek a citált alapanyaggal. A kortárs művészet jó ideje a vallástalan ember kísérletének tűnik a sza-

kralitás fenntartására. Ha pedig a képzőművészeteknek egyaránt van filozófiai és teológiai jelentésük, úgy nem haszontalan a képekhez értelmező textust írni.

Különbéle, elsősorban politikai okokból, ezek a szövegek a magyar „kereső” előtt még akkor is rejtve maradtak az utóbbi évtizedekben, ha magukat a műveket a külföldi vagy hazai múzeumokban, vagy akár közvetve, katalógusokban, képernyőn volt is módja megismerni. Maguk

a művészek pedig néha teljesen személytelenek maradtak – még a magyar „szakma” előtt is. Ez a mostani válogatás tehát valós úrt igyekszik betölteni, és a maga szerény háromszáz oldalával nagy lépést tesz a megismerés/megismertetés felé. A szerkesztők alig titkolt céljának látom, hogy a modern művészetek „csúnya” alkotásait közelebb hozzák ahhoz a humán értelmiséghez, amelyiknek tulajdonképpen megvan a szellemi tőkége, hogy betársuljon „az eszmék kisajátításának részvénytársaságába” (*Tristan Tzara*), de mégsem képes a képrásjelek olvasására. A funkciót váltott, egyre mágikusabb, egyre többet idéző, egyre mámorosabb alkotások legjobb kommentátorai maguk a művészek. Nemcsak a közönséggel szemben van adottságuk, hanem egymást is egyre kevésbé képesek követni. *Susan Sonntag* ezt úgy fogalmazza meg, hogy még ők sem rendelkeznek „totális vagy pontos képpel”.

A modern művészetek a szellemi felszabadulás, ha tetszik, megszabadulás ontologikus kérdéseire is feleletet ígérnek, de a társadalmi értelemben vett individuális szabadságot is kínálják az alkotó, s talán a befogadó számára is. Éppen ezért fordulhat elő, hogy egy-egy, a szerzeten belüli beavatott sem érti a másik „szabad testvér” manifesztumát. Ezt a kommunikációs nehézséget csak fokozza a huszadik század politikatörténeti tragédiája: a totalitárius rendszerek eltiporták a modern művészetet, üldözték a művészeket – éppen veszélyesnek tartott szabadságeszményeik miatt –, de legalábbis hülyének és a „normalitás” felől érthetetlennek és elfajzott-nak címkézték.

Hogy mennyire nem igaz mindez, arra a kötet több szemelvénye is válaszol. Például *Christóé*, a bolgár származású performanszművészé, aki vizuálisan abszurdnak tűnő tevékenységéről a posztindusztriális kor közgazdasági nyelvén tud beszélni, úgy, hogy azt minden újságolvasó vagy átlagtevénező is revelációként éli meg. Más műfajokról is valódi hírt, szinte mélyinterjút kap az olvasó *Ben Vautier* happeningművésztől vagy *Joseph Beuys*-

tól, aki szerint mindenki művész (Luther állította: mindenki pap), vagy a zenész *John Cage*-től, a csend lényegéről. *Wolf Vostell* a műalkotás és az emberi jogok etikai kapcsolatáról ír, amelynek megértéséhez egy angyalok haja számára készített cukor-fésűvel ajánl az olvasónak hajapolást. A szépítkezéssel kapcsolatos *Joseph Kosuth* kommentárja, aki az esztétika és a művészet elkülönülését feszegeti egy olyan korban, amikor az esztétika és az etika átjárhatósága nemcsak a művészet, hanem az egész emberiség alapkérdése: a túlélés kérdése lett. *Christian Boltansky* egyenesen így kommentálja asszemblázs-művészetének „titkát”: „Művészetem a túlélés egy fajtája”, magát pedig *Rasputyinként* látja, mint egyfajta szentség-csalót. Majd az idézett interjú végén elismeri, hogy a hamis messiások ugyanúgy hiúk és becsvágyóak, mint a művészvilág és a hit prédikátorai.

Tolvaly Ernő 1986-ban írt bevezetőt közöl a válogatáshoz. Az idézett források zöme a hatvanas–hetvenes évekből való. 1966-ban atyai jóbarátomtól, a zugantikváriustól kaptam egy hasonlóan szerkesztett, de Washingtonban magyarul megjelent könyvet, *Korunk szellemi körképe* címmel. A könyv az előző harminc esztendő szabad világának itthon hozzáférhetetlen breviáriuma volt (válogatta *Gaeton Picon*, kiadta az Occidental Press). Más-honnan aligha megszerezhető információk tömegét kaptam így ajándékba. Tolvaly Ernőnek az AE kiadónál megjelent, a rákövetkező harminc évet átfogó olvasmánykötetét e sokat bújít könyv mellé tettem a polcomon, a folytatásának tekintem. Ha hihetünk az I.-es sorszámnak a borítón, akkor további válogatásokhoz is szerencsénk lehet.

A Kép szövege. Kortárs képzőművészeti szöveggyűjtemény I. Szerk.: *Lengyel András, Tolvaly Ernő.* AE Kiadó, Budapest, 1993. 300. p.

Szegő György